

Päivi Räsänen kd ym.

Kirjallinen kysymys isyyden kumoamista koskevien määräaikojen kohtuullistamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Isyyslain 39 §:ssä säädetään isyyden kumoamisperusteista. Sen mukaan miehen isyys on kumottava, jos oikeusgeneettisen isyystutkimuksen avulla tai muutoin on selvitetty, ettei miehen ja lapsen välillä ole isyyslain 3 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettua suhdetta. Muiden asianosaisten kuin lapsen on nostettava isyyden kumoamiskanne kahden vuoden kuluessa lapsen syntymästä.

Käytännön elämässä kahden vuoden jäykkä määräaika aiheuttaa vakavia ongelmia asianosaisten elämässä. Kanne saatetaan jättää vain joitakin viikkoja myöhässä isyystutkimuksen tulosten jälkeen. On kohtuutonta edellyttää, että traumaattisessa tilanteessa asianosainen olisi välittömästi kykenevä aloittamaan oikeusprosessia ja irrottautumaan oletetusta lapsestaan, johon hänellä on jo ehtinyt mahdollisesti muodostua vahva tunneside. Tein v. 2017 kirjallisen kysymyksen isyyden kumoamista koskevien määräaikojen aiheuttamista ongelmista. Isyyden kumoamista koskevat määräajat kaipaavat edelleen pikaista päivittämistä ja kohtuullistamista.

Kahden vuoden määräaika ei nykyisessäkään laissa ole täysin ehdoton, sillä kanne voidaan tutkia isyyslain nojalla, vaikka se olisi pantu vireille määräajan päättymisen jälkeen, jos kantajalla on ollut laillinen este tai hän näyttää muun erittäin painavan syyn, jonka vuoksi kannetta ei ole aiemmin nostettu. Kanne on kuitenkin jätettävä tutkimatta, jos sitä ei ole nostettu viipymättä sen jälkeen, kun syy kanteen nostamatta jättämiselle on poistunut.

Vuonna 2017 silloinen oikeus- ja työministeri Jari Lindström vastasi esittämäni kirjalliseen kysymykseen, että koska isyyslaki oli tuolloin ollut voimassa vasta vähän yli vuoden, ei hallitus pitänyt tarpeellisena isyyslain arvioimista. Nyt kun lain voimaantulosta on kulunut jo useampi vuosi, olisi lakia syytä tarkastella kriittisesti. Oikeuskirjallisuudessa on todettu, että tapaukset, joissa kanne on katsottu voitavan nostaa kanneajan umpeutumisesta huolimatta, ovat koskeneet tilanteita, joissa mies on saanut aiheen epäillä isyyttään vasta sen jälkeen, kun kanneaika on kulunut. Varsinaisen kanneajan umpeuduttua on oikeuskäytännön mukaan toimittava nopeasti sen jälkeen, kun on aihe epäillä isyyttä.

Isyyden kumoamista koskevan lain tavoitteena on sekä virheellisten isyys-suhteiden korjaaminen että perhe-elämän suojaaminen. Lapsen edun kannalta on toki tärkeää korjata virheellinen isyys-suhde mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, mutta toisaalta lapsen etua ei myöskään edistä tilanne, jossa hänen oikeaa isäänsä ei ole selvitetty eikä oikeusgeneettisillä tutkimuksilla virheelliseksi todettu isyys käytännössä enää tuota lapselle todellista suhdetta isään. Nykylainsäädännön

Kirjallinen kysymys KK 364/2020 vp

aikana vaatimus kanteen nostamisesta viipymättä on joissakin tilanteissa aiheuttanut lopputuloksia, joita ei voida pitää lapsen eikä isyyden kumoamista hakeneen miehen edun mukaisina tai muutoin kohtuullisina. Näissä tilanteissa kanne on hylätty, koska kanteen nostamisen määräaika on ylittynyt liikaa.

Korkein oikeus on antanut merkittävän ennakkopäätöksen isyyslain tulkintaa koskevassa asiassa. Korkein oikeus katsoi, että kanneaikasäännöksen soveltaminen oli isyyden vahvistamista koskevassa tapauksessa (KKO:2012:11) ristiriidassa perustuslain 10 §:ssä ja ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa turvatu yksityiselämän suojan kanssa. Kanneaikaa koskeva säännös jätettiin perustuslain 106 §:n nojalla soveltamatta ja isyys vahvistettiin. Ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa turvattu yksityiselämän suojaan kuuluva oikeus saada tietää biologiset vanhempansa ja saada oikeudellinen suhde heihin vahvistetuksi kuuluu henkilön identiteetin tärkeisiin ja pysyviin perusteisiin. Myös lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen 7 artiklan mukaan lapsella on oikeus tuntea vanhempansa. Tarve saada vanhemmuus todennettua ja vahvistettua ei lakkaa ajan kulumisen tai ikääntymisen myötä.

Sekä isyyden vahvistamiseen että elatusapujen määräämiseen liittyvään kiistaan on olemassa julkisuudessa käsitelty tapaus, jossa oikeuden ratkaisuihin isyyden kumoamista koskevasta määräajasta ei poikettu. Isyyden kumoamista koskeva kahden vuoden määräaika aiheuttaa käytännön elämässä kohtuuttomia tilanteita ja laki vaatii joustavoittamista, pidempää harkinta-aikaa oikeusprosessiin ryhtymiselle ja lain kohtuullistamista. Virheellisillä isyyspäätöksillä on niin lapsen kuin miehenkin kannalta pitkäaikaisia seurauksia, minkä vuoksi on tärkeää saada korjauksia isyyteen myös takautuvasti.

Lainsäädännöllinen este ajaa isyyskannetta kanneajan umpeen kulumisen vuoksi voi merkitä jatkuvaa perus- ja ihmisoikeuksien loukkausta.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko hallitus muuttaa isyyden kumoamista koskevia määräaikoja, joilla voidaan korjata myös takautuvasti virheellisiä isyyksiä,

onko hallitus tietoinen, että vaatimus tehdä isyyden kumoamiskanne kahden vuoden kuluessa lapsen syntymästä on tosielämän tilanteet huomioon ottaen liian jäykkä ja vaatii kohtuullistamista ja

tiedostaako hallitus, että lainsäädännöllinen este ajaa isyyskannetta kanneajan umpeen kulumisen vuoksi voi merkitä perus- ja ihmisoikeuksien loukkausta?

Helsingissä 6.5.2020

Päivi Räsänen kd
Sari Essayah kd
Sari Tanus kd